

# Wie staat in voor veilig werken in het bos?

Veiligheid van medewerkers staat hoog in het vaandel bij natuurbeheerders, bosbezitters en bosaannemers. Maar ondanks alle goede bedoelingen, is nog niet alles altijd even goed geregeld. Het zou zomaar kunnen gebeuren dat een aannemer of bouseigenaar opeens moet kiezen tussen inkomen en contractuele afspraken enerzijds en de veiligheid van medewerkers anderzijds. Het is daarom noodzakelijk om de veiligheid van werknemers op tijd ter sprake te brengen.

**tekst** Menno Niesing (Staatsbosbeheer) & Maarten Willems (AVIH)

> In de wereld van het bos- en natuurbeheer is het heel gebruikelijk dat werkzaamheden worden uitbesteed. De eigenaar zoekt een aannemer die het werk uitvoert. Soms besteedt zo'n aannemer het werk ook weer uit. Tot zo ver weinig bijzonders. Spannender wordt het als er iets

misgaat: wie is er verantwoordelijk als iemand een ongeluk krijgt met de motorzaag? Als de onderaannemer verkeerd werk aflevert, wordt het al iets ingewikkelder. Maar over het algemeen is ook dat goed geregeld in bijvoorbeeld de (algemene) voorwaarden en eisen van contracten of de arbo-regelingen.

## Protesten uit de buurt

Iets waar het bijvoorbeeld in de bouw goed, maar in onze sector minder is geregeld, zijn de werkomstandigheden die buiten invloedssfeer van de aannemer vallen. Die kunnen echter wel gevolgen hebben voor de gezondheid en veiligheid van de medewerkers van de aannemer. Stel, een medewerker van de beheerder van zendmasten moet in een natuurgebied iets bij een zendmast doen. Deze medewerker is (vanzelfsprekend) niet erg thuis in de wereld van het bos- en natuurbeheer. Wie is er dan verantwoordelijk voor dat deze persoon veilig naar die mast kan komen? Wie waarschuwt hem voor bijvoorbeeld teken of de Schotse hooglanders? En is het gebied goed begaanbaar via paden? Kan de medewerker goed bij de mast komen of is het daar zo nat dat het onveilig is om er te werken? In dit voorbeeld lijkt het niet zo ingewikkeld: de terreineigenaar zal er doorgaans wel voor zorgen dat de medewerker

het werk veilig kan uitvoeren zonder dat het tot lastige situaties gaat leiden.

Maar dan een tweede voorbeeld. Een aannemer heeft een grote klus in een bos om 20 hectare te dunnen. Er is contractueel van alles vastgelegd over de kosten, termijnen en risico's. Net als anders. Maar dan gebeurt er tijdens het werk iets waar niemand rekening mee had gehouden. Actiegroepen uit de buurt zijn in rep en roer. Vroeg in de ochtend hebben ze de weg naar het bos geblokkeerd en beletten de aannemer het werk te doen. De harvester is beklad met leuzen tegen de kap. Een aantal demonstranten is zelfs zo fel dat ze gaan schelden. De machinist van de harvester voelt zich serieus bedreigd door een aantal demonstranten. De aannemer wordt gebeld en die besluit het werk tijdelijk stil te leggen. De aannemer verbiedt de machinist zelfs om door te gaan, omdat de veiligheid van zijn werknemer in het geding is.

## Wij zijn niet 'anders'

Helaas is dit laatste voorbeeld niet zelf bedacht, maar een steeds vaker voorkomend probleem. De vraag is nu: wie betaalt de schade omdat het werk niet op tijd af is? Is het de aannemer te verwijten, want die heeft immers de opdracht gegeven het werk stil te leggen, of beter gezegd, niet te hervatten. Of had de opdrachtgever in een eerder stadium moeten waarschuwen voor het feit dat de velling nogal gevoelig ligt en protesten



## Rupsbanden

Met de nieuwe gedragscode bosbeheer is het steeds vaker nodig om delen van het bos alleen te berijden met machines op rupsbanden ('tracks'), omdat die minder schade toebrengen aan de natuur. Omdat bosaannemers en -eigenaren vaak langjarige contracten hebben afgesloten, geldt deze tracks-verplichting nu opeens. Waar geen rekening mee wordt gehouden, is dat het rijden in een voertuig op tracks veel belastender is vanwege de trillingen die op de machinist worden overgedragen. Deze trillingen zijn soms ongezond. Het kan zijn dat de machinist niet de volle 8 uur kan werken. Maar ja, het contract ging uit van 8 uur per dag. Hier ontstaat een dilemma tussen natuur, productie en gezondheid.

Foto Hans van den Bos, Bosbeheer

## 'Wij werken alleen met ErBo-gecertificeerde bedrijven, dus....'

Maar al te vaak 'verschuilt' opdrachtgevers zich achter het ErBo-keurmerk van de aannemer. Deze Erkenningsregeling Bosaannemers (ErBo) is een initiatief van bouseigenaren en -aannemers om gezamenlijk de kwaliteit van boswerk te garanderen. Aannemers met het keurmerk zorgen goed voor milieu, natuur en werknemers. Uiteraard is dat heel belangrijk, maar het keurmerk gaat alleen over zaken die een aannemer goed kan regelen en beïnvloeden. Dit artikel daarentegen gaat over zaken die de aannemer niet in de hand heeft en die buiten de scope van het ErBo-certificaat liggen. Vooral de opdrachtgever zal dus goed moeten nagaan welke omstandigheden er specifiek voor het gebied of de opdracht gelden.

te verwachten zijn? Iedereen kan er het zijne of hare van denken, maar feit is dat de verantwoordelijkheid voor dit soort projectgerelateerde zaken niet standaard geregeld is. Dat zou op z'n minst veel gestroomlijnder moeten. Zeker omdat in de huizenbouw en de weg- en waterbouw hier wel afspraken over worden gemaakt. Nu zal een aantal lezers misschien denken: 'Ach, zo werkt dat nu eenmaal. In onze sector zijn dat soort afspraken eigenlijk niet te maken.' Dat

is geen nieuw geluid. Ook op het gebied van bijvoorbeeld ongevallenmelding is de bos- en natuursector geen voorloper. We hebben nog wel eens het gevoel 'anders' te zijn, te redeneren dat onvrede en protesten 'er een beetje bij horen'. Net als ongevallen trouwens, want het is nu eenmaal 'een beroep met risico's'. Ook hier zou je kunnen zeggen dat de risico's in het bos anders zijn, dat ongevallen en onveilig werken er een beetje bij horen. Toch zouden eigenlijk alle partijen de verantwoordelijkheid moeten voelen om een veilige werkplek te creëren. Ook als dat ergens diep in een bos is of als het gaat om werk waar maatschappelijke onrust over bestaat.

## Productie, natuur, gezondheid

Het mag duidelijk zijn dat opdrachtgevers niet alle onveilige situaties van tevoren samen met de opdrachtnemer (en eventueel onderaannemers) kunnen bedenken en bespreken. Maar wij denken wel dat we op de een of andere manier een zekere flexibiliteit in de contracten moeten en kunnen inbouwen om goed op dit soort zaken in te spelen. We moeten in de contracten dus al rekening houden met mogelijk onvoorziene of zelfs onveilige situaties, waardoor het werk misschien duurder wordt vanwege extra benodigde maatregelen, later wordt opgeleverd of in het uiterste geval niet afgemaakt kan worden. We hebben geen pasklaar antwoord, maar denken dat het begint met een goed gesprek tussen

opdrachtnemer en opdrachtgever. Nu gaat dat nog teveel alleen over de productie en de prijs: u gaat zoveel vellen en krijgt daar zoveel euro's voor, en op die datum moet het klaar zijn. Steeds vaker komen daar afspraken over natuurwaarden bij: die hoek mag je alleen op rupsbanden berijden, daar mag je alleen zus en daar alleen zo werken. Wij denken dat er nog een gespreksonderwerp bij moet: de gezondheid en veiligheid van werknemers. Welke risico's zien de opdrachtgever of opdrachtnemer? Hoe zijn die risico's te minimaliseren? Wat doe je als ze desondanks toch in het geding komen? Wanneer is de veiligheid een reden om het werk stil te leggen?

## Gesprek

Voorafgaand aan een opdracht zou je dus met elkaar de veiligheid en gezondheid moeten bespreken. Wij nodigen partijen uit om dit gesprek met elkaar te openen en als sector hier goede afspraken over te maken.<

*Menno Niesing is preventiemedewerker hogere veiligheidkundige bij Staatsbosbeheer  
Maarten Willems is voorzitter van de Algemene Vereniging Inlands Hout*



Foto Maarten Willems

Wat te doen als blijkt dat de harvester is beklad met leuzen tegen de kap? De verantwoordelijkheid voor dit soort projectgerelateerde zaken is niet standaard geregeld.

